

CLARA ROJAS

«La ciutat d'una Colòmbia en pau serà com una Barcelona»

Ex-candidata a la vice-presidència, Clara Rojas (Bogotà, 1964) és diputada pel Partit Liberal de Colòmbia. Va ser segrestada durant sis anys per les FARC i va tenir un fill en captiveri. Avui treballa per la pau des de la Comissió de Drets Humans del Congrés. No hi ha rancor en les seves paraules. Se li il·luminen els ulls quan s'imagina un país sense guerra.

*Entrevista de Nicolas Tomás
Fotografies de Jordi Play*

Va per bon camí el procés de pau de l'Havana?

—Sí. Crec que hem avançat molt. Com deu recordar, tot va començar amb una fase preexploràtoria, que no era pública, i el setembre de 2011 el president Juan Manuel Santos ja la va fer pública. Llavors es va acordar que es faria a l'exterior, on no pot haver-hi armes damunt la taula, i que l'agenda tindria cinc punts substantius. Si mirem cap enrere, veiem que ja estem a punt de treure el pa del forn. De fet, fa dues setmanes el president va acordar converses permanents, que no s'aixequin de la taula. Ja només esperem els acords finals.

—**No han faltat pedres enmig del camí.**

—Ningú va dir que seria fàcil. I efectivament ha estat difícil. Però em sembla que el procés ha arribat a un nivell de maduresa que cal destacar. Totes dues parts semblen compromeses. Vist en perspectiva, hem avançat moltíssim.

—**Va ser un error fixar la data del 23 de març? Tothom, fora de micròfon, dins i fora del país, admetia que aquell**

dia no s'assoliria l'acord final, com va acabar demostrant-se.

—No, no ho considero un error. De vegades un pensa amb el cor. I jo crec que realment aquesta va ser la intenció de les parts, la de voler arribar a aquella data. Però no van aconseguir ultimar els detalls sobre l'abast dels últims temes. Al final el que compta és que aconseguixin firmar l'acord, com està previst en les properes setmanes.

—**És important incorporar l'altra guerrilla, l'Ejército de Liberación Nacional (ELN)?**

—És important, però ho veig difícil. Els noto lents, amb retard. Sembla que ells voldrien un procés només per a ells. Tant de bo algun dia ells entenguin la situació. Però, per ara, no sembla que ho facin. L'any passat amb els seus atemptats vessaven petroli als rius i els contaminaven. Quina irresponsabilitat continuar fent tant de mal!

—**I el recent segrest de la periodista espanyola Salud Hernández-Mora.**

—Això va ser un pas enrere, tot i que ja l'han alliberat. Són com troglodites,

com si visquessin en un altre moment. El país ja havia arribat a consensos, com el rebuig al segrest. Per sort, la reacció s'ha fet sentir i l'han alliberat, juntament amb els altres dos periodistes colombians que van anar a cobrir la seva desaparició.

—**Té enemics interns, el procés?**

—És possible, però jo no parlaria d'enemics. Potser és gent retardatària que no ha arribat a dimensionar el que significaria la pau per a Colòmbia. Diuen que estan d'acord amb la pau, però posen tants pals a les rodes que sembla que no la vulguin. Els ha faltat grandesa, perquè és molt important per al país. En cinquanta anys mai hem estat tan a prop d'aconseguir la pau. És possible que es quedin sense discurs polític. També hi ha crítiques seves que poden ser valuoses, però sobretot s'ha de pensar en l'horitzó.

—**Què diria als qui, sense formar part del sector de l'ex-president Álvaro Uribe, són escèptics o pessimistes respecte al procés de pau?**

—Que haurien de reflexionar. De vegades, fins i tot Uribe envia senyals po-

sitius a favor de l'acord. Per exemple, el Congrés de Colòmbia va aprovar el pasat febrer les zones de reubicació, que era una proposta seva. Actuen una mica com crancs: fan un pas cap endavant i dos cap enrere. Després hi ha algunes crítiques que són tan fortes i sortides de to... Jo els diria que reflexionin.

—A vostè les FARC li van arribar a negar la condició de víctima.

—Realment no crec que ells siguin els qui hagin de qualificar-ho. El país sencer ja sap el que va passar. Va ser un disbarat en el seu moment, que van intentar rectificar. Jo em considero una persona supervivent.

—I com hauria d'abordar-se, el capítol de les víctimes?

—Els haurien de fer un esforç enorme amb totes les persones que han estat víctimes. Han de fer actes de perdó públics. De la mateixa manera que van atrevir-se a sortir a fer política a La Guajira. És tot el país que ha d'entendre que ells sí que tenen un desig de reconstrucció i reparació. Han de treballar molt en això.

De vegades penso que estan mal assessorats. Han d'entendre que no només és la firma de l'acord a l'Havana. Ells s'han de reconciliar amb el país. Som les persones de carn i ossos els qui serem els seus veïns. És un tema més humà, de convivència. Però han canviat molt. Conservo l'esperança que en algun moment ells entenguin que hi ha una necessitat de reconciliació amb el país, amb la gent, amb el ciutadà corrent.

—No tot es resoldrà a l'Havana, com em deia. Penso en el problema agrari o en el narcotràfic, per posar només dos exemples.

—Sens dubte. L'Havana no és el final, sinó el principi. Realment l'èxit d'aquest acord serà la implementació. S'ha d'aconseguir resoldre el problema agrari. També tenen la responsabilitat de dir qui són els seus proveïdors i distribuïdors de droga. Tenen l'obligació d'informar i fer un pacte que no tornaran a traficar.

També tenen una necessitat de participar en política. I per això hauran de generar confiança. El gran desafiament és el que ve després. I en el capítol de

les víctimes, ells han de dir la veritat. De desapareguts en són molts més dels que diuen. Parlem d'uns 100.000 desapareguts. Per descomptat, no tots són culpa de les FARC, però sí que poden donar informació i ajudar les famílies.

I la justícia especial per a la pau ha de funcionar. Els crítics diuen que és precària, que això no és un sistema de justícia. Ells han de fer-la funcionar donant testimoni i reconeixent el que van fer.

—Hi ha risc d'impunitat?

—Hi ha molta gent que ho sent així, però realment aquesta justícia transicional no és un invent d'ara. Són normes que ja figuren Codi penal. Aquestes normes restauratives, jo recordo d'haver-les estudiat a la universitat. Ells tindran una restricció de la llibertat, encara que siguin en granges agrícoles, fent treballs socials. És un procés resocialitzador.

I també hauran de posar molt de la seva part. Els primers interessats que es compleixi són ells, perquè, si no, la gent estarà reclamant i reclamant. Els capítols dolorosos sempre s'han de tancar. Finalment aquest procés ha de funcionar com →

→ ha funcionat en altres països, ja sigui Guatemala, ja sigui El Salvador, ja sigui el País Basc...

—Al País Basc, però, no hi ha hagut mai cap acord de pau.

—No, però al cap i a la fi un dia van decidir que deixaven d'atacar la població.

—Però hi ha qui critica que aquesta justícia transicional esquivi els tractats internacionals de justícia que Colòmbia ha ratificat.

—Hi ha crítiques perquè no es compleix l'Estatut de Roma [de la Cort Penal Internacional], però la justícia transicional ja és això. Almenys és el sistema que totes dues parts van escollir. L'èxit serà que es compleixi i que hi hagi un compromís de reincorporar-se a la civilitat. Ja ho han fet uns altres grups, com l'M19. Ja fa més de 30 anys que participen en política. Fins i tot n'hi ha un que forma part de la llista d'Uribe!

—El gran desafiament és evitar la fragmentació de la societat?

—Sí, però jo ho miraria des d'una altra perspectiva: el desafiament és com cohesionar-nos. Si arribem a la pau, malgrat les diferències, penso que trobarem més punts d'acord que fractures. Això finalment és el que genera nació, identitat i arrels.

—Com treballa vostè per la pau des de la Comissió de Drets Humans del Congrés?

—Hem fet seguiment de temes de l'Havana. En particular el dels desapareguts, de com s'implementen els acords -

⊕ UNA EXPERIÈNCIA FILMADA I NOVEL·LADA

Quan va ser segrestada per les FARC el febrer de 2002, Clara Rojas era candidata a la vicepresidència, companya de fórmula d'Ingrid Betancourt. Malgrat que el president Andrés Pastrana hagués declarat el final de la zona de distensió, van viatjar a San Vicente del Caguán, en plena campanya electoral. Van haver de fer-ho per terra, perquè els van denegar l'entrada amb helicòpter. El seu vehicle va ser interceptat per la guerrilla i totes dues van ser preses com a ostatges. D'aquell segrest de sis anys va néixer el llibre *Cautiva*, escrit per Clara Rojas i traduït a més d'una desena de llengües.

Durant el captiveri, però, van acabar trencant-se les relacions entre Rojas i Betancourt. En els anys posteriors va produir-se un encreuament d'acusacions públiques. Finalment, fa tan sols un mes, van reconciliar-se. "Va ser realment molt emocionant", confessa Rojas. Aquella relació no s'hauria d'haver trencat mai.

Del segrest també en va sortir una pel·lícula, *Operación E*, de producció espanyola, francesa i colombiana, que relata l'operació per alliberar el seu fill Emmanuel, encapçalada per Hugo Chávez. Rojas, però, va intentar sense èxit a través dels tribunals que no pogués projectar-se a Colòmbia. "Van apoderar-se del nom del meu fill, mai van tenir-me en compte i la idea va ser presa de la meua història personal", justifica. "No em vaig sentir ni protegida ni respectada".

sobre les víctimes... Però també hem sortit d'aquell horitzó, perquè a Colòmbia hi ha moltes poblacions vulnerables. El procés de pau ha acaparat una atenció, però hi ha uns altres grups que també la requereixen. Penso en els indígenes, per exemple. Jo aquest any he estat a La Guajira i Amazonas.

Hi ha més paus, més enllà de la de l'Exèrcit i les FARC. La gran oportunitat per a Colòmbia és que tota la nostra atenció ja no estarà en allò que durant tant de temps ens va treure energia, sinó en les necessitats de tots els ciutadans. És com un cultiu: si només reguem una part, aquella és la que produeix fruit. Però si ho reguem tot...

—Què en va aprendre, de l'episodi del segrest?

—Potser el més important que vaig aprendre és a valorar la vida i la llibertat com a valors intrínsecament humans, que mai no podem perdre. Un sempre ha vist l'esclavitud com a llunyana, i mai s'imaginava que compatriotes seus, per pensar diferent, cometessin tals atrocitats contra altres. Per als joves sobretot, que els arriba tot tan fàcilment, és important que mai perdin la noció que el més important és la llibertat. La llibertat de decidir, d'escollir, de fer o no fer... És un valor suprem. Mai no ens podem permetre fer marxa enrere.

—Què li diu a Emmanuel, el seu fill, sobre les FARC?

—No es parla del tema en el dia a dia, però sens dubte ell n'està informat. El que ell sap és que són un grup al marge de la llei, que ha comès moltes atrocitats, però també sap que hi ha un procés de pau i que ara estan pendents d'arribar a un acord.

—Quina opinió té del president Santos?

—No és fàcil jutjar-lo ara. Ha fet un gran esforç, contra vent i marea. Però al final, si s'aconsegueix firmar i implementar aquest acord de pau, serà la mateixa història que li donarà el seu lloc.

—Vostè ha viscut tota la seva vida en una Colòmbia en guerra. És capaç d'imaginar-se la Colòmbia en pau?

—Sí. Particularment quan vinc a una ciutat tan bonica com Barcelona. La pau és poder caminar per la ciutat sense més preocupació que el vent o la pluja. La ciutat d'una Colòmbia en pau serà com una Barcelona. Un país sense guerra serà meravellós. Ni tan sols ens imaginem com és una Colòmbia sense guerra. •